

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО

для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньої програми «Агрономія» спеціальності 201 «Агрономія»
галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»

м. Кропивницький – 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до дисципліни
3. Мета і завдання дисципліни
4. Формат дисципліни
5. Результати навчання
6. Обсяг дисципліни
7. Пререквізити
8. Технічне і програмне забезпечення / обладнання
9. Політика курсу
10. Навчально-методична карта дисципліни
11. Система оцінювання та вимоги
12. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО
Викладач	Зайченко Володимир Васильович, професор, доктор економічних наук, https://ekonomika.kntu.kr.ua/spivrobotnyky/ Запирченко Людмила Дмитрівна, кандидат економічних наук, доцент, https://ekonomika.kntu.kr.ua/spivrobotnyky/
Контактний телефон	(0522)-390-463 – викладацька кафедри економіки та підприємництва, робочі дні з 8 ³⁰ до 14 ²⁰ , +380504871253, +380663955021
Е-mail:	zapirchenko2020@gmail.com
Консультації	<i>Очні консультації</i> згідно розкладу консультацій Вівторок та Четвер з 14 ²⁰ до 15 ³⁰ <i>Онлайн консультації</i> за попередньою домовленістю в робочі дні з 8 ³⁰ до 14 ²⁰ +380663955021

2. Анотація до дисципліни

Дисципліна «Економіка та підприємництво» вивчає питання загальної характеристики підприємства як суб'єкта господарювання, ґрунтовно висвітлено засади формування та використання всіх видів ресурсів в сільськогосподарських підприємствах. Є базовою для формування у спеціаліста творчого потенціалу, необхідного для самостійного розв'язку економічних задач. Значну увагу приділено інноваційним процесам, техніко-технологічній базі, прогнозуванню і плануванню та формуванню фінансово-економічних результатів діяльності підприємства.

3. Мета і завдання дисципліни

Метою даної дисципліни є формування знань і умінь пов'язаних з використанням ресурсного потенціалу сільськогосподарських галузей, визначення економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції та обґрунтування заходів щодо її підвищення, а також розкриття сутнісних аспектів формування системи базових знань із організації та функціонування підприємницької діяльності і формування підприємницького мислення.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- оволодіння базовими економічними поняттями та категоріями;
- вивчення сутності, основних понять і категорій економіки, підприємництва, бізнесу та менеджменту;
- навчити основам організації, планування та управління сільськогосподарським підприємством;
- формування аналітичних навичок та вмінь щодо прийняття управлінських рішень.
- навчити вмінню використовувати економічні можливості сільськогосподарського виробництва, які сприяли б найбільш успішному вирішенню продовольчої проблеми;
- навчити правильному використанню економічного мислення, адаптованого до вимог ринкової економіки.

4. Формат дисципліни

Для денної форми навчання:

Викладання курсу передбачає для засвоєння дисципліни традиційні лекційні заняття із застосуванням електронних презентацій, поєднуючи із семінарськими заняттями та практичними роботами.

Формат *очний* (Face to face) та *змішаний* (blended) – курс, що має супровід в системі Moodle

Для заочної форми навчання:

Під час сесії формат очний (Face to face), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути наступні компетентності:

загальні:

ЗК10. Здатність працювати в команді

програмні результати вивчення дисципліни:

ПРН15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції,

а також **соціальні навички (soft-skills):**

1. Здатність до саморозвитку і самовдосконалення протягом життя, відповідальність за навчання інших.

6. Обсяг дисципліни

Вид заняття	Кількість годин	
	Очна форма	Заочна форма
лекції	20	4
практичні	10	2
самостійна робота	60	84
Всього	90	90

7. Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних модулів	Вид підсумкового контролю		Обов'язкова / вибіркова
						очна	заочна	Обов'язкова навчальна дисципліна професійної підготовки
2023/2024 н.р.	4	7	201 Агрономія	3 / 90	2	залік	залік	

8. Пререквізити

Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається паралельно з викладання наступних дисциплін: «Вища математика», «Інформаційні технології», «Організація сільськогосподарського виробництва».

9. Технічне і програмне забезпечення / обладнання

Для викладання дисципліни застосовуються: мультимедійні засоби, персональні комп'ютери, локальна комп'ютерна мережа, вільний доступ до Інтернету.

10. Політика дисципліни

Академічна доброчесність:

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають лекції, семінарські і практичні заняття курсу.

Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані не пізніше, ніж за тиждень до залікової сесії.

Поведінка на заняттях

Недопустимість: запізень на заняття, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання.

При організації освітнього процесу в Центральукраїнському національному технічному університеті здобувачі, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ; Положення про дотримання академічної доброчесності НПП та здобувачами вищої освіти <http://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=4>.

11. Навчально - методична карта дисципліни

Тиждень, дата, академічні години	Тема, основні питання	Форма діяльності (заняття) /формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль I. Економічні основи вивчення ресурсів аграрних підприємств							
Тиж. 1 (за розкладом) 2 год.	Тема 1. Теоретичні основи економіки. Особливості с.-г виробництва Економіка підприємства як наука. Методологічні та методичні засади дослідження курсу. Особливості сільського господарства як галузі суспільного виробництва	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 5-15	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 1 та практичне заняття №1 з курсу ЕтаП., 6 год.	1 бал	Самостійна робота до 2 тижня
Тиж. 1 (за розкладом) 2 год.	Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни. Підприємство як суб'єкт господарювання	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	2, с. 76-119	Знати предмет, об'єкт та методи дослідження науки «Економіка». Аналізувати особливості функціонування підприємств аграрного сектору економіки	6 балів	Самостійна робота до 2 тижня
Тиж. 2 (за розкладом) 2 год.	Тема 2. Підприємство як суб'єкт господарювання Поняття, цілі, функції і напрями діяльності підприємства . Класифікація підприємств та характеристика їх видів . Форми об'єднань підприємств	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 24-34	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 2 та практичне №2 з курсу ЕтаП., 6 год.	1 бал	Самостійна робота до 3 тижня
Тиж. 2 (за розкладом) 2 год.	Тема 2. Організаційно-економічні основи підприємництва в аграрних формуваннях	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	4, с. 54-96	Знати теоретичні засади економічної діяльності суб'єктів господарювання Розрізняти і систематизувати основні напрями господарсько-фінансової діяльності підприємства Вміти працювати в команді, делегувати повноваження, розподіляти роботу і вести полеміку	6 балів	Самостійна робота до 3 тижня
Тиж. 3 (за розкладом) 2 год.	Тема 3. Земельні ресурси та їх використання Земельний фонд України. Державний земельний кадастр. Земельний кодекс України. Ефективність використання земельних ресурсів	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 205-241	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 3 та практичне №3 з курсу ЕтаП., 6 год.	1 бал	Самостійна робота до 4 тижня
Тиж. 3	Тема 3. Використання земельних угідь.	Практичне	Методичні	4, с. 112-127	Знати види та класифікацію земельних ресурсів	6 балів	Самостійна

Тиждень, дата, академічні години	Тема, основні питання	Форма діяльності (заняття) /формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
(за розкладом) 2 год.	Земельний кадастр .	заняття / <i>Face to face</i>	рекомендації	2, с. 124-144	підприємства Аналізувати структуру угід підприємства Розрізнити показники забезпеченості та ефективності використання угід підприємства Застосовувати знання теми при розв'язуванні ситуаційних завдань щодо визначення ефективності використання угід підприємства		робота до 4 тижня
Тиж. 4 (за розкладом) 2 год.	Тема 4. Трудові ресурси, продуктивність праці та її оплата Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства. Продуктивність праці: поняття і види. Поняття, види і методи мотивації праці. Оплата праці персоналу підприємства	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 250-283	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 4 та практичне №4 з курсу ЕтаП, 6 год.	1 бал	Самостійна робота до 5 тижня
Тиж. 4 (за розкладом) 2 год.	Тема 4. Забезпеченість агропідприємств персоналом та оплата праці працівників аграрних підприємств	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	4, с. 176-192 2, с. 175-205	Знати поняття та класифікацію персоналу підприємства Аналізувати структуру персоналу підприємства Розрізнити прямі та обернені показники продуктивності праці Застосовувати знання теми при розв'язуванні ситуаційних завдань щодо нарахування оплати праці персоналу підприємства	7 балів	Самостійна робота до 5 тижня
Тиж. 5 (за розкладом) 2 год.	Тема 5. Капітал підприємства Основний капітал підприємства, його склад і структура. Амортизація основних засобів підприємства. Показники руху, відтворення, забезпеченості та ефективності використання основного капіталу підприємства. Економічна суть, склад та ефективність використання оборотного капіталу	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 283-315 2, с. 148-153	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП, 6 год.	1 бал	Самостійна робота до 6 тижня
Тиж. 5 (за розкладом) 2 год.	Капітал підприємства Тестування. Змістовий контроль № 1	Практичне заняття / <i>Face to face</i> Тест	Тест	Тестові завдання	Виконати тестове завдання	20 балів	Самостійна робота до 6 тижня
Максимальна кількість балів за змістовим модулем I						50 балів	
Змістовий модуль II. Виробнича діяльність аграрних підприємств та економічна ефективність							
Тиж. 6 (за розкладом)	Тема 6. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	4, с. 281-298	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП, 6 год.	1 бал	Самостійна робота до 7 тижня

Тиждень, дата, академічні години	Тема, основні питання	Форма діяльності (заняття) /формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
2 год.	Економічна сутність і класифікація інвестиційних ресурсів. Капітальні вкладення та їхня структура. Оцінка економічної ефективності капітальних вкладень						тижня
Тиж.6 (за розкладом) 2 год.	Тема 6. Методика визначення ефективності капітальних вкладень. Шляхи поліпшення використання капітальних вкладень	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	4, с. 281-298	Знати економічну суть інвестиційних ресурсів підприємства та поняття види інноваційної діяльності Вміти здійснювати оцінку економічної ефективності виробничих інвестицій та оцінку ефективності технічних та організаційних нововведень Аналізувати структуру інвестицій в основний капітал та основні напрямки науково-технічного прогресу	6 балів	Самостійна робота до 7 тижня
Тиж. 7 (за розкладом) 2 год.	Тема 7. Витрати виробництва та собівартість продукції Класифікація витрат на виробництво продукції. Методика визначення собівартості сільськогосподарської продукції. Шляхи зниження собівартості сільськогосподарської продукції	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 134-177	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП, 6 год.	1 бал	Самостійна робота до 8 тижня
Тиж.7 (за розкладом) 2 год.	Тема 7. Суть собівартості продукції і характеристика її видів. Послідовність і методи визначення собівартості с.-г продукції.	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	1, с. 160-169		6 балів	Самостійна робота до 8 тижня
Тиж.8 (за розкладом) 2 год.	Тема 8. Ціни та ціноутворення на продукцію Ціновий паритет цін. Методика розрахунку паритетних цін між переробною промисловістю і с.-г. Суть еквівалентних цін.	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 510-550	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП, 6 год.	1 бал	Самостійна робота до 9 тижня
Тиж. 8 (за розкладом) 2 год.	Тема 8. Ціна в ринковій економіці і характеристика її видів	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	1, с. 235-535 2, с. 261-287		6 балів	Самостійна робота до 9 тижня
Тиж. 9 (за розкладом) 2 год.	Тема 9. Економічні результати та ефективність діяльності підприємства Економічні результати діяльності підприємства. Сутність і методи визначення рентабельності виробництва. Поняття і сутність	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 194-054	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП, 6 год.	1 бал	Самостійна робота до 10 тижня

Тиждень, дата, академічні години	Тема, основні питання	Форма діяльності (заняття) /формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
	ефективності						
Тиж. 9 (за розкладом) 2 год.	Тема 9.. Результати діяльності та економічна ефективність діяльності	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	1, с. 4552684 2, с. 239-258		7 балів	Самостійна робота до 10 тижня
Тиж. 10 (за розкладом) 2 год.	Тема 10. Економіка галузей рослинництва та тваринництва Технічні культури та їх економічне значення. Економіка виробництва овочів. Теоретичні основи організації виробництва в тваринництві	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	4, с. 27-35, с. 509-707	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП, 6 год.	1 бал	Самостійна робота
Тиж. 10 (за розкладом) 2 год.	Економіка галузей рослинництва та тваринництва Тест. Змістовий контроль № 2	Практичне заняття / <i>Face to face</i> Тест	Тест	Тестові завдання		20 балів	Самостійна робота
Максимальна кількість балів за змістовим модулем II						50 балів	

12. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний і підсумковий) з дисципліни «Економіка та підприємництво» здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації навчального процесу. Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу навчальної роботи (засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи, виконання практичних та індивідуальних завдань), для оцінювання якої призначається 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	

60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і здобувачів вищої освіти на першому занятті:

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Критерії оцінки заліку:

- «зараховано» - здобувач вищої освіти має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.
- «не зараховано» - здобувач вищої освіти має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

Вимоги до письмової роботи (заочна форма навчання):

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання здобувачами вищої освіти заочної форми навчання письмової домашньої контрольної роботи за індивідуальним варіантом відповідно до порядкового номера здобувача вищої освіти за списком в навчальних журналах академгрупи. Максимальна оцінка роботи – 30 балів. Завдання та вимоги до виконання контрольної містяться в Навчально-методичному комплексі викладача.

Розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни «Економіка та підприємництво»

Поточний контроль та самостійна робота																								
Змістовий модуль 1												Змістовий модуль 2										Залік,		
T1	T1	T2	T2	T3	T3	T4	T4	T5	T5	ЗК1	Разом	T6	T6	T7	T7	T8	T8	T9	T9	T10	T10	ЗК2	Разом	Сума
1	6	1	6	1	6	1	7	1	5	15	50	1	6	1	6	1	6	1	7	1	5	15	50	100

Примітка: T1, T2, ..., T7 – тема програми, ЗК1, ЗК2 – підсумковий змістовий контроль

13. Рекомендована література

Основна

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: [підручник] / В.Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.

2. Економіка і організація агропромислових формувань: Навч. посіб. / С.І. Демяненко, М.Й. Хорунжий, О.Г. Боброва, П.В. Коваль; За заг. Ред. С.І. Демяненка. – К.: КНЕУ, 2006. -304 с.
3. Економіка і підприємництво, менеджмент: [навчальний посібник-практикум] / О.Ю. Єрмаков, Т.І. Балановська, Т. А. Гуцул, О.П. Гоголя. – Київ: Компринт, 2014. – 360 с
4. Організація і планування сільськогосподарського виробництва. Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих аграрних закладів освіти III-IV рівнів акредитації. М.М. Ільчук, Л.Я. Зрібняк та ін. за ред. М.М. Ільчука, Л.Я. Зрібняка. К.: 2008. – 757с.

Допоміжна

5. Азізов С.П. Організація аграрного виробництва і бізнесу: підручник / С.П. Азізов, П.К. Канінський; За ред. Азізова С.П. – К.: Четверта хвиля, 2013. - 624 с.. Методичні положення та норми продуктивності і витрати палива на обробіток ґрунту / В.С. Пивовар, Є.М. Нуждін, М.Ф. Кисляченко та ін. – К.: НДІ “Укראгропромпродуктивність”, 2010. – 584 с.
6. Березівський П.С., Михалюк Н.І.. Організація виробництва в аграрних формуваннях. /За ред. П.С. Березівського.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 560 с.
7. Дем’яненко С.І. Менеджмент аграрних підприємств. – К.: КНЕУ, 2005.
8. Організація виробництва і підприємницької діяльності в аграрних формуваннях: Навчальний посібник для студентів агрономічних спеціальностей вищих аграрних закладів освіти I-IV рівнів акредитації. П.С. Березівський, Ю.Е. Губені, Н.І. Михалюк / За ред. П.С. Березівського.- Львів: "Українські технології", 2002.- 536 с.
9. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства: Навч. Посібн. 4-те вид. – К.: Каравела, 2015. 352 с.
10. Топалов А.Д., Скоробагатько С.В., Ілляшенко В.А. Організація виробництва в підприємствах АПК. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
11. Шкільов О.В, Балан О.Д, Ткачук В.А. Практикум з організації підприємницької діяльності в сільськогосподарських підприємствах: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - К.: Четверта хвиля. – 2012. – 216 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://nbuv.gov.ua> .
2. <https://essuir.sumdu.edu.ua/> .
3. <http://dspace.kntu.kr.ua/> .
4. <http://moodle.kntu.kr.ua/my/> .
5. <https://books.google.com.ua/> .